

Römische Antike und frühes Christentum. Ausgewählte Schriften von Rudolf Egger zur Vollendung seines 80. Lebensjahres herausgegeben von Artur Betz und Gotbert Moro. Band I, 1962, 319 p., Band II, 1963, 379 p. Klagenfurt: Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten

Zbrani ali izbrani spisi človeka, ki je dolgo živel, intenzivno delal, niso priznanje le delavcu — navadno izidejo ob jubileju — niso le žetev, predvsem pomenijo veliko olajšanje mladim, novim delavcem, ki prihajajo v teku generacij na iste njive. Knjiga ali dve nadomestita brskanje po dolgih policah biblioteke, kjer so po strokovnih revijah in zbornikih razvrščene študije, ki so izhajale dolga leta; pomenita učenik in priročnik. V izredni meri velja to prav za Eggerja, čigar življenjski *opus* je dolg, ploden in tehen, tesno povezan s problematiko in zgodovino starega veka vseh dežel, ki obstajajo danes v območju Vzhodnih Alp, pa še naokrog, o čemer pouči slehernega pogled v obsežno bibliografijo (II 371 ss.). Njegovi učenci, prijatelji in sodelavci, kulturna javnost so se njegovega pomena tudi vselej zavedali, počastili so ga z zbornikom ob njegovi 60-letnici (*Aus dem römischen und germanischen Kärnten*, Carinthia 132, 1942), 70-letnici (*Beiträge zur älteren europäischen Kulturgeschichte*, Klagenfurt, 1—3, 1952 ss.) ter z izdajo izbranih spisov ob 80-letnici (II IV, 1962; cf. *Argo* 1, 1962, 59). Človeka veseli, da je vsaj eden od znanstvenikov doživel toliko izrazov spoštovanja občinstva kot Egger. To je redko in prav je, da vidimo. Ta dejstva so hkrati spričevalo njegove privlačne osebnosti, ki jo je vselej prežemal pedagoški eros.

Do velikih tekstov Egger ni prišel, prevelika ljubezen do vzgojnega dela tega navadno ne omogoča. Največji so: *Frühchristliche Kirchenbauten im südlichen Noricum*, Sonderschriften des österreichischen Archäologischen Institutes IX 1916, dalje *Der altchristliche Friedhof von Manastirine*, Forschungen in Salona II, 1926 ter *Der altchristliche Friedhof Marusinac*, Forschungen in Salona III, 1939. Dve bazi njegovega raziskovanja sta opazni. Prva je epigrafika, druga študij starega krščanstva. Obe, kombinirani in sprepletani s tisočeri ostanki pradavnega življenja, pa dajeta igrivo pestrost njegovega ustvarjanja, ki ga tudi izbor ponazorila.

Kombinirane grupe na teh bazah so naslednje: Koroške topografsko-epigrafske drobtine (na primer, *Der Tempelbezirk des Latobius im Lavanttal* I 98 ss. *Genius cucullatus*, I 159 ss. *Die Felsinschriften der Plöckenalpe*, I 197 ss. *Karnburg und Maria Saal*, II 34 ss. *Zollfelder Kleinigkeiten*, II 45 ss.); cerkveno-upravna zgodovina v kasni antiki Vzhodnih Alp (*Historisch-epigraphische Studien in Venezien*, I 45 ss. *Die ecclesia secundae Raetiae*, II 69 ss.); starokrščanska arhitektura (*Die Begräbnisstätte des Kaisers Konstantin*, I 1 ss. *Das Mausoleum von Marusinac und seine Herkunft*, I 181 ss. *Vom Ursprung der romanischen Chorturmkirche*, I 214 ss. *Die Kirchen in Sabiona-Säben und Maria Saal*, II 218 ss.); historično-topografski problemi (*Die Zerstörung Pettaus durch die Goten*, I 36 ss. *Civitas Noricum*, I 116 ss. *Eine Revolte im Lager vom Viminacium*, I 208 ss. *Die Ostalpen in der Spätantike*, I 257 ss.); religiozno-filozofska razmotrivanja ob najdbah (*Eine Darstellung des lusus iuvenalis*, I 22 ss. *Eine altchristliche Bischofsinschrift*, I 111 ss. *Ein altchristliches Kampfsymbol*, I 144 ss. *Sanctissima Mater*, II 236 ss. *Das Labarum, die Kaiserstandarte der Spätantike*, II 325 ss.). Posebej so ga vselej privlačevali preprosti predmeti, ostanki ljudskega praznovanja in čustvovanja, ki odpirajo, prav tolmačeni — posebej tudi prav brani, v čemer je Egger mojster — v prazgodovino izgublajoče se horizonte človeškega elementarnega in ki zahtevajo ne le znanja in spretnosti, marveč tudi izbornega stilističnega oblikovanja, da sproti usihajočo materijo plastično posreduje čitatelju. Egger poseduje to lastnost v izredni meri, v taki suverenosti, da sledi gibanju, s pripovedovanjem, še ko dejanja ni več oziroma ni več ugotovljeno. Sem bi prišleli *Eine Fluchttafel aus Carnuntum* (I 81 ss.), *Aus der Unterwelt der Festlandketten* (I 272 ss.), *Der Hilfe im Kapuzenmantel* (II 1 ss.), *Liebeszauber* (II 24 ss.), *Epikureische Nachklänge aus Aquincum* (II 153 ss.), *Bescheidene Ex-votos* (II 268 ss.), *Die Fluchttafel aus Rom* (II 348 ss.).

Naša želja urednikoma bodočega 3. zvezka, ki ga Egger še piše, je, da vstavi vsaj še *Kärnten im Altertum*, Schriften zu den Klagenfurter Hochschulwochen 1941; *Oberösterreich in römischer Zeit* (Jahrbuch des Oberösterreichischen Musealverei-

nes 95, 1950, 153 ss.); *Ricerche di storia sul Friuli preromano e romano* (Atti di Accademia di scienze, lettere ed arti di Udine, III 15, 1954—1957, 385 ss.).

Člankov in študij, ki se nanašajo specialno na naše starine in ki jih moramo upoštevati, je že po gornjem predlogu mnogo. Delo spada ne le v vsako biblioteko, ki naj služi raziskovalnim strokam in izobrazbi, spada tudi v roke posameznih zainteresiranih strokovnjakov.

J. Šašel

Atilius Degrassi, *Inscriptiones Latinae liberae rei publicae, i, ii*. Firenze: La Nuova Italia editrice (Biblioteca di Studi superiori, vol. XXXIII, XI: Storia antica ed epigrafia) 1957, 292 p.; 1963, 547 p.

V dveh zvezkih se je Degrassi namenil dati študentu zgodovine starega veka pa tudi profesorju vse pomembne in ilustrativne epigrafske tekste z jedrnato navedenimi tehničnimi podatki in komentarji za obdobje, ki leži med prvimi latinskimi zapisi in Avgustom, natančneje letom 31 pred n. št. Za osnovo mu je služil CIL I² (1951), pri čemer je hotel upoštevati čim več pozneje odkritega gradiva in izogibati se pomanjkljivostim analognih zbirk, ki so jih priredili V. Pisani (Testi latini arcaici e volgari con commento glottologico, 1950) ter E. H. Warrington (Remains of old Latin, IV, Archaic Inscriptions, 1940). Te imajo težišče predvsem na jezikovnem komentarju. Izpustil je običajne nagrobne tekste ljudstva, tekste, ki jih ima *instrumentum* ter *leges publicae* in *civitatum*. Med tehničnimi podatki, ki jih navaja, so posebno važna najdišča in nahajališča ter bibliografija, ki pogosto dopolnjujejo ali korigirajo podatke v Korpusu.

Obsežno gradivo (v prvem zvezku 505, v drugem 774 številke) je razčlenil vsebinsko izredno pregledno ter za študij in pouk praktično na 27 poglavij, ki jih zaradi instruktivnosti navajam v naslednjem:

Tituli a saec. septimo ad quartum
Fasti consulares
Kalendarium
Numina et sacerdotes
Magistratus Romani eorumque familiae
Lapides miliarii
Termini
Milites
Lages sacrae
Senatus consulta
Edicta
Foedus Callatinum
Sententia Minuciorum. Lex Puteolana
Magistratus et sacerdotes civitatum
Collegia urbana etc.
Artifices. Servi publici
Privati homines
Tesserae nummulariae
Tesserae hospitales
Sortes
Glandes
Tituli picti vel graphio scripti
Tabellae defixionum
Instrumentum
Varia

Delo zaključujejo *indices amplissimi*.

Trud, ki ga je v to delo vložil Degrassi, učitelj epigrafike, ene od krepkih korenin antične zgodovine, bi bil slabo povrnjen, če ga ne bi tako filologi kot historiki uvrstili med redne učne knjige in pripomočke. Predvsem pa bi bilo to slabo spričevalo zanje, ker boljše knjige, ki bi jo spisal boljši avtor, ne morejo